

**Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve RS**
info.box@akos-rs.si

Ljubljana, 16. 7. 2015

**ZADEVA: PRIPOMBE NA PREDLOG SPLOŠNEGA AKTA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH
SPLOŠNEGA AKTA O VARNOSTI OMREŽIJ IN STORITEV**

ZVEZA: VAŠA ŠT.: 0073-7/2015

Spoštovani,

V Sekciji operaterjev elektronskih komunikacij, ustanovljeni znotraj Združenja za informatiko in telekomunikacije pri Gospodarski zbornici Slovenije (v nadaljevanju: SOEK), katerega člani so podjetja Amis, d.o.o., Maribor, Debitel d.d., Ljubljana, Si.mobil, d.d., Ljubljana, Tušmobil, d.o.o., Ljubljana in Telekom Slovenije, d.d., Ljubljana, smo preučili objavljeni predlog Splošnega akta o spremembah in dopolnitvah Splošnega akta o varnosti omrežij in storitev, objavljen dne 17.6.2015 (v nadaljevanju: predlog Splošnega akta) in v nadaljevanju podajamo naše pripombe in predloge dopolnitev predlaganih sprememb, kot sledi:

1. Splošne pripombe

Po uveljavitvi predlaganih sprememb splošnega akta bo potrebno uskladiti spremembe ukrepov za primer izjemnih stanj z nosilci varnostnega in obrambnega sistema ter sistema zaščite in reševanja ter z ostalimi operaterji. Predlagamo podaljšanje roka iz sedaj predlaganih 3 na 9 mesecev, upošteva dosežane izkušnje pri usklajevanju z zgoraj navedenimi nosilci.

V zvezi z usklajevanji bo po našem mnenju največji izziv predvsem pri uvedbah sprememb v zvezi s funkcijo prednosti, kjer bi bilo potrebno določene scenarije in nato izvedbo ukrepov predhodno testirati znotraj posameznih omrežij, med omrežji operaterja in nato tudi med omrežji vseh operaterjev.

V zvezi s postopkom usklajenega ukrepanja in medsebojni pomoči v primeru velikih naravnih in drugih nesreč bodo morali protokol uskladiti vsi operaterji med seboj, zato predlagamo, da se določi način in pristojnost za določitev nosilca in koordinatorja sprejema protokola.

2. Pripombe na predloge posameznih členov

Pripombe na 3. člen predloga Splošnega akta

17. točka naj se spremeni tako, da se bo glasila:

»**Nosilec sistema zaščite in reševanja**« **pomeni organ, ki je pooblaščen za** programiranje, načrtovanje, organiziranje, izvajanje, nadzor, financiranje ukrepov ter dejavnosti za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami«.

Obrazložitev:

V Splošnem aktu se v členu 14.b (v prvem odstavku ter v peti alineji tretjega odstavka) pojem »sistem zaščite in reševanja« pojavlja le v povezavi s pojmom »nosilci sistema za reševanje in zaščito«, zato bi bilo smiselno in tudi bolj jasno, da se med pojmi v 3. členu opredeli pomen pojma »nosilec sistema zaščite in reševanja« in ne pomen pojma »sistem zaščite in reševanja«.

Pripombe na 6. člen predloga Splošnega akta

- **V 6. členu** naj se črta **drugi odstavek 14. a člena (obseg in meje SUNP v izjemnih stanjih)**, saj sedanji predlog ne določa jasno, kaj pomeni, da mora operater identificirati omrežne priključne točke, ki jim je dodeljena funkcija prednosti v skladu z uredbo, ki ureja pravice do omrežnih priključnih točk s prednostjo. Predlagamo, da se obveznosti preden se sprejme obstoječi predlog vseh sodelujočih strani jasno definirajo.

Obrazložitev:

V skladu z Uredbo o določitvi pravic do omrežnih priključnih točk s prednostjo je Ministrstvo tisto, ki zbira in hrani podatke o uporabi omrežnih priključnih točk s prednostjo. Ta uredba določa tudi, da mora pristojno ministrstvo sporočiti operaterjem spremembe številke omrežnih priključnih točk s prednostjo najmanj enkrat letno.

Operaterji imamo identificirane obstoječe priključke s funkcijo prednosti, ti podatki so tajni in se tako tudi obravnavajo. Funkcija prednosti priključka, ki je prenesen na podlagi zahteve naročnika tega priključka k drugemu operaterju, se ne prenese avtomatsko. Dodelitev oznake funkcije prednosti mora opraviti operater, k kateremu je bil prenesen priključek, ki mu je dodeljena funkcija prednosti, ročno, za vsak priključek posebej. Operater v primeru prenosa posameznega priključka, ki mu je dodeljena funkcija prednosti, k drugemu operaterju, slednjega (zaradi tajnosti podatka) ne obvešča, da je posameznemu priključku, ki se prenaša, dodeljena funkcija prednosti. Glede na določbo v uredbi (četrti odstavek 5.

člena) je Ministrstvo tisto, ki mora o spremembah števil omrežnih priključnih točk s prednostjo obvestiti operaterje, ki zagotavljajo javno telefonsko omrežje, in sicer najmanj enkrat na leto (dejansko pa smo bili operaterji o seznamu priključkov s prednostjo v 6 letih s strani Ministrstva obveščeni le enkrat, in sicer leta 2009), zato po našem mnenju ni primerno, da bi se po novem predlogu Splošnega akta od operaterja zahtevalo, da je on tisti, ki identificira priključne točke s prednostjo, saj takšne identifikacije posamezen operater v primeru prehoda priključka s prednostjo k njemu od drugega operaterja, ne more zagotoviti. Smiselno bi bilo, da se pred sprejetjem predmetne določbe spremeni četrty odstavek 5. člena Uredbe o določitvi pravic do omrežnih priključnih točk s prednostjo in sicer tako, da bo Ministrstvo dolžno operaterje obveščati o spremembah števil omrežnih priključnih točk s prednostjo ne le enkrat letno, temveč ob vsaki spremembi (saj trenutno, glede na sedanjo uredbo, operaterji ob morebitnem izjemnem dogodku ne razpolagamo z ažurnim seznamom priključkov s prednostjo).

- V **6. členu** naj se v **14.b členu** v **prvi alineji tretjega odstavka črta** naslednje besedilo: »**postopek ohranjanja prednosti v omrežjih drugih operaterjev**«,

tako da bi se **prva alineja tretjega odstavka 14.b člena** glasila:

- **postopek dodeljevanja funkcije prednosti komunikacije določenega operaterja in postopek omejevanja ali prekinjanja preostalih telefonskih priključkov v omrežju operaterja,**

Obrazložitev:

Funkcija prednosti ni podprta z nobenim mednarodnim standardom, zato so proizvajalci opreme izbirali precej različne rešitve za zagotavljanje te funkcionalnosti. Postopek ohranjanja prednosti v omrežjih drugih operaterjev ni dogovorjen, zato ni možno v celoti zagotoviti prednostne komunikacije za klice v druga omrežja. Parameter, ki označuje klic s prednostjo, se sicer prenese do omrežja drugega operaterja, vendar s tem ni zagotovljena prednost za ta klic, saj drugo omrežje ta parameter lahko ignorira. Objavljenih je več priporočil, kako zagotoviti prednostno komunikacijo, vendar proizvajalci opreme niso zavezani k temu, da bi ta priporočila implementirali. Operaterji medsebojno nismo seznanjeni z metodami, ki jih uporablja posamezni operater za zagotovitev funkcije prednosti znotraj lastnega omrežja. Ohranjanje funkcije prednosti v drugih omrežjih mora biti dogovorjeno in implementirano »end to end«, le tako bi namreč lahko delovalo. Če le en element v verigi ne razume, da gre za komunikacijo s prednostjo, prednosti ni več možno zagotoviti. V Sloveniji sta v uporabi dve zelo različni tehnologiji (TDM in IP) za katere ni možno zagotoviti enake metode zagotavljanja funkcije prednosti.

Tehnično gledano, bi se verjetno lahko zagotovilo rešitev, ki bi bila sprejemljiva in izvedljiva za večino operaterjev, vendar bi to bil dolgotrajen proces, implementacija pa bi bila povezana z visokimi stroški, dejansko zagotavljanje pravilnega delovanja v primeru izjemnih

stanj pa bi bilo kljub temu vprašljivo. Dogovorjeno metodo bi morali z vsemi operaterji testirati v testnem okolju, saj ni sprejemljivo, da bi obsežna testiranja opravili v produkciji.

- V **6. členu** naj se v **14.b členu v osmi alineji tretjega odstavka** ustrezno **dopolni obstoječe besedilo s konkretnjšimi podatki glede protokola obveščanja oziroma z napotitvijo na akt, kjer je posamezen protokol urejen.**

Obrazložitev:

Ukrepi obsegajo tudi protokol obveščanja Nacionalnega centra za krizno upravljanje in protokol obveščanja Centra za obveščanje Republike Slovenije, predlog pa ne določa nobenih konkretnih podatkov glede posameznega protokola, prav tako ne napotujejo na noben drug akt, kjer bi se lahko s protokolom seznanili. Glede na to predlagamo, da se obstoječe besedilo dopolni s konkretnjšimi podatki glede posameznega protokola obveščanja oziroma besedilo osme alineje napoti na akt, kjer je posamezni protokol urejen.

Pripombe na končne določbe predloga Splošnega akta

Predlagamo, da se **7. člen** spremeni, tako da se glasi:

Operaterji morajo svoj SUNP uskladiti z določbami tega splošnega akta **v roku 9 mesecev** od začetka veljavnosti tega akta.

Obrazložitev:

Za uskladitev SUNP je potrebno dogovoriti vse podrobnosti skupaj z varnostno obrambnimi službami in vsemi nosilci varnostnega in obrambnega sistema ter sistema zaščite in reševanja. Prav tako so potrebne uskladitve z vsemi operaterji. Uskladitev na strani operaterja terja tudi večje in zamudne logistične postopke in prilagoditve sistemov, zato bi bila uskladitev z aktom v tako kratkem času, kot ga določa predlog, neizvedljiva. Predlagamo torej, da se za uskladitev SUNP določi rok 9 mesecev.

Predlog za dodatno spremembo

Predlog spremembe 13. člena veljavnega Splošnega akta o varnosti omrežij in storitev

Predlog dopolnitve desetega odstavka 13. člena:

Deseti odstavek 13. člena »Poročanje o incidentu se izvaja elektronsko. Če dejanske in tehnične možnosti tega ne dopuščajo, se poročanje izvaja preko glavne pisarne agencije ali na drug primeren način« je nejasen, da besedilo ne opredeljuje dovolj določno, ali se poročanje izvaja z uporabo elektronske pošte ali preko kakšne druge elektronske

komunikacijske storitve. Prav tako ni dovolj jasno opredeljeno, kako poteka poročanje preko glavne pisarne agencije (ali je mišljeno pisno po pošti ali telefonsko ali kakor drugače). Predlagamo ustrezno dopolnitev predloga člana.

Lep pozdrav!

Dušan Zupančič
Direktor Združenja za informatiko in telekomunikacije pri GZS


Marko Anžič
Predsednik Sekcije operaterjev elektronskih komunikacij SOEK pri ZIT, GZS